

Strašno vpitje! pri strelnih linah na desni strani se prikažejo črne glavé — in v manj kot v dveh minutah potem, ko smo vkup trčili, ni bilo ne sledú ne tirú več od ene največih in najkrasnejših dveh oklepni italijanskih ladij, ktere moč je bila tolika kot moč 1000 kónj, in ki je imela 700 vojakov — ladija „Re d' Italia“ (italijanski kralj) imenovana, utonila je! Le lesovje in kakih 200 mornarjev je plavalo po morji ter vpilo po pomoči in rešitvi. Admiral ji ukaže, naj brž čoln denemo na morje; al v tem hipu pridrvite dve sovražni ladiji na nas. Naprej z vso silo smo sopet na desno in levo ogenj metaje udarili na tretjo oklepno fregáto, vendar je nismo mógli utopiti, kajti na okljuku (Winkel), pod katerim se vojna ladija zaletí v ladijo, je vse ležeče. Ker so se tudi vse naše druge ladije borile z sovražnikom in so storile kar koli je bilo mogoče, je bilo s silnim zaletom našim sovražnikovo brodovje vse zmešano, njegova vrsta popolnoma predrta in brodovje deloma ločeno; al kmalu se združi na mestu, kjer smo mi pred začetkom bitve bili, mi pa smo se pomaknili na njih mesto kraj morja. Prekrenivši prednjo stran hotli smo zopet napasti sovražnika, al ker ste mu dve ladiji goreli, se je umaknil, in po sila grozni bitvi, ki je trajala poldrugo uro, je nastopil počitek. Proti dvema popoldne je, kakor je bilo videti, sovražnik hotel se nekoliko maščevati nad nami; poslal nam je „Affondator“ naproti, ki je po 2 do 3 cente težke bombe metal; brž ko ne je mislil, da smo veliko zgubo trpeli in smo zato poparjeni. Ko pa vidi, da se brodovje naše brž vzdigne in mu gré naproti, se vrne z vsemi svojimi ladijami ter gré proti otoku sv. Andreja. — 20 minut čez 3. uro popoldne smo še zmiraj pazili, kako se je sovražnikovo brodovje nazaj pomikalo. In zdaj se nam prikaže druga grozovita dogodba. Kakih 6 morskih milj daleč od nas se mahoma vzdigne dimno valovje proti nebu; kmalu potem slišimo pok na pok, in oklepna fregata „Principe Carignano“, ktero so dopoldne naše granate zažgale, se je razpršila v zrak! In zmiraj dalje in dalje se je pomikalo italijansko brodovje proti jugozahodu, mi pa smo priplavali v ladjostajo v Vis (kjer je posadka hrabrih graničanov Ličanov) z neskončnim veseljem od ondašnjih prebivalcev (okoli 6000) sprejeti in kot rešitelji slovesno pozdravljani.

Smrt so storili na naših ladijah: poveljnik oklepnice „Drache“ kapitan baron Moll, poveljnik fregate „Novara“ kapitan Erik of Klint, zastavnik Proch in še kakih 30 vojakov; kakih 70 do 80 je bilo ranjenih, večidel lahko ranjenih. Med našimi ladijami je linijska ladija „Kaiser“ največ trpela; tri sovražne oklepnice so jo naenkrat napadle, in kmalu bi jo bile z vsemi 900 možmi pogreznile na dno morjá. Tudi ostale ladije so precej trpele, vendar nobena ni bila tako poškodovana, da ne bi bila za vojsko pripravna; v 14 dneh se morejo vse do dobrega popraviti.

Italijanom pa smo že na bojišču ubili gotovo 150 mož, in zgubili so dve najlepših oklepni fregát. Višanje so nam 21. julija pripovedovali, da se je ob 11. uri ponoči Lahonom v sredi morja še ena ladija razletela; to je morala tista biti, ktera je od nas zapaljena pobegnila iz bojišča.

Ponoči je tudi 16 mož iz ladije „Re d' Italia“, ktero smo v dno potopili, priplavalo na kopno (suho). Le sami ti so si življenje oteli (plavali so neki 19 ur v eno mer po morji). Povedali so, da se je admiral italijanskega brodovja Persano le pol ure pred potopom svoje ladije podal na drugo ladijo; sin njegov pa je ostal in z vsemi družimi utonil, in da tudi vojna kasa s 7 milijoni frankov je bila v potopljeni ladii. Ako se tej zgubi prišteva še škoda potopljenih dveh fregat z 2 milijonoma gold. in z ostalo drugo škodo, se vidi, da

smo sovražniku s to zmago vsekali tudi veliko denarno rano.

Vojaki, ki so bili priča, so mi v Visu pripovedovali, da so kmetje v Visu, ko so videli, da se naše ladije proti sovražniku pomikajo, na neki griček prisopli, kamor se je bila Viška posadka umaknila; tū so na kolena padli in z povzdignjenimi rokami Boga milosti prosili za nas, kterih nas je bilo veliko manj kakor sovražnika.

21. julija popoldne je v Visu bil pogreb umrlih; na večer smo zapustili Vis in danes zvečer smo zopet bili v Fasani.

Mnogo bi Vam imel še povedati, al mudí se, da to pisemce oddam. Le to še rečem, da je brodovje naše ta dan čuda čuda veliko dovršilo, in ta pot za osobito avstrijske in še posebej za jugoslovanske interese. Mi smo gospodarji sinje Adrije; Italijana menda ne bode več, zato tisočerni živio in slava našem Tegethofu!

Na morji 22. julija 1866.

Umekov G.

Dopisi.

V Zagrebu. Predno vam kaj več pišem o prvem zboru jugoslavenske akademije, naj vam danes naznam le to, da prvi shod je bil, kakor so „Novice“ že povedale, 22. dne t. m.; snidlo se je od Njih Veličanstva potrjenih pravih članov samo deset, ker véliki župan gosp. Kukuljević in ravnatelj gimnazije reške, gosp. Anton Mažuranić, sta se odrekla časti akademičke, g. Mirko Bogović in dr. Jan. Bleiweis pa sta bila zadržana v zbor priti. Gosp. A. Mažuranić pravi v pismu do svetlega bana, v katerem odklanja od sebe čast podeljeno mu po Njih Veličanstvu, da kakor akademik ne bi mogel več in koristnejega delati za znanost, kakor bo delal kot neakademik. Gosp. dr. J. Bleiweis pa se izpričuje s prijateljskim, začasnemu predsedniku hrvaško spisanim pismom, da ta pot ni mogel priti v zbor zavoljo tega, ker kakor član deželnega in mestnega odbora v sedanji dôbi ne more zapustiti Ljubljane. Predsedoval je kot najstareji izmed vseh sedanjih udov gosp. dr. Šlosser, kr. medicinalni svetovalec. Pričujoči članovi so v ime vseh članov za pokrovitelja akademije izvolili presvitlega gospoda škofa djakovaškega J. Strossmajer-a, in za predsednika gospoda kanonika dr. Račkega. — Poslovník, kterege sta osnovala dr. Rački in prof. Jagić, je bil večidel po predlogu odborovem sprejet. Velevažni je ta štatut; ali bode vès tudi občinstvu po volji, pričala bode prihodnost.

Od kranjsko-štajarske meje 27. julija. — „Garibaldi je že v Ljubljani!“ — je rekel neki dijak, ki je pretekli teden k svojim starišem domú prisopihal in pripovedoval, kako da so celó škof in vsi korarji, mestni gospodje, gopé in gospodičine mu naproti šli, in da je Garibaldi naravnost šel v gimnazijo in vse učence od 17. leta starosti med svoje vojščake zapisati dal, dovolivši vendar, če kdo v 48 urah 100 gold. srebra ali 150 gld. bankovcev našteje, ga vojaščine oprostí. — Brez odloga in brez vsega pozvedevanja, kodi res kaj Garibaldi hodi, se vzdigneta abotni oče in mati, omenjenega denarja iskat, da ž njim svojega ljubčeka Garibaldove čete rešita; zarotil pa je stariše zvijačasti sin, da nikomur ne smeta razodeti, k čemu da denar potrebuje, gorjé bi bilo starišem in njemu. — Po silnih prošnjah nabereta neumni oče in mati denar in ga zvitemu dijaku dasta, češ, da naj ž njim le hití v mesto nazaj, sicer bi utegnil odločen obrok zamuditi — zvijač pa se tihoma smeja, brez pomude na železnico gré, in se peljá

z denarjem zopet v belo Ljubljano. — V črne bukve s takim sleparjem!

Iz Gorice. — Magistratni tajnik Karol Favetti je zavoljo velikega izdajstva obsojen na 6 let teške ječe. Našli so med pismi njegovimi, ki jih je pošiljal sovražniku, tudi imenik osób, ki so udani cesarski naši vladi, in tacih, ki so udani laški.

Stražiše pri Kranji 28. julija. — Povedale ste, drage „Novice“ že nesrečo, ki je zadela našo vas 16. dne t. m. Dodajte še te-le vrstice. Malo čez poldan jelo je goreti v spodnjem delu vasi; kmalu je silni ogenj, ki ga je podil močan veter, segal na dve strani in v eni uri pokončal v eni uri 13 gospodarjem poslopja. V pravem trenutku prileteli so vrli Kranjci z dvema gasilnicama; kakor vselej, tako so se tudi tukaj izvrstno obnašali in oteli vas še večji nesreči. Presrečna hvala jim tedaj! Lahko rečejo, da so obvarovali veliko s svojo srčnostjo in trudom. Le trije pogorelci niso bili zavarovani; v veliki potrebi podpirajo nesrečne dobri vaščani; očitna hvala gré pa rodovini Jugovičevi in še posebno milosrčni in predobri gospej, ktera dan za dnevom daruje pogorelcem potrebnih reči in jih tako podpira v nesreči in nadlogi. Bog naj stotero povrne nji in vsem, ki blagodušno pomagajo revežem!

Prostoslav.

Iz Ljubljane. Komaj smo začeli lože dihati izvediši, da utegne konec biti unanji vojski in da se zopet povrne Avstrii toliko potrebni mir, kar nam na ušesa udari notranja vojska opozicije, ki so jo časniki, kateri zastopajo tako imenovano autonomistično-centralistično stranko na Dunaji in v Gradcu, pričeli s strastnimi napadi na ministerstvo Belkredijevo, očitaje mu, da ono je krivo, da je avstrijska armada tepena bila pri Kraljičinem gradu — zato, ker je s septemberskim manifestom ustavilo veljavo februarskega patenta in s tem odstranilo dunajski reichsrat!! Kaj res zaslepljena stranka misli, da kter pameten človek tem burkam verjame? Vsak otrok vidi, da je ministerstvo tako nedolžno vojskine nesreče na severji, kakor je nedolžno sreče na jugu. Ali zaslepljena stranka morebiti misli, da iz februarskega reichsrata bi bili Kuranda, Jiskra in tovarši njihovi najboljši komandanti naši armadi? In družega razloga res ne vidimo, kako bi pomagal zdaj tisti reichsrat, zoper kterege je ogromna večina narodov avstrijskih bila, ker je z nemško mogočnostjo gospodoval nad vsemi narodi in čegar prvaki zdaj Magjarom podajajo roke, da bi ž njih pripomočjo se v Avstrii osnoval narodni in državni dvalizem tako, da v eni polovici bi vladal nemški, v drugi magjarski element. In tako dolgo je rovala ta stranka, da je dunajski mestni odbor prevzel poslanstvo in z njenimi misli stopil pred cesarja ter prosil, naj se prekliče septemberski manifest, brž ko brž ustanovi zopet februarski reichsrat in — se vé, da razpusti sedanje ministerstvo! Al spodletelo mu je. Nj. Veličanstvo je dalo odgovor deputaciji, ki je prav iz srca vzel 20 milijonom nenemških Avstrijanov, rekoč: „Tudi moja iskrena želja je, da se ustavno življenje v moji državi prav kmalu povrne; al o tem ne morejo samo le želje mesta dunajskega na vago priti, ampak potrebščine vsega cesarstva.“ To so zlate besede, ki hočejo vsakemu dati, kar vsakemu gré. Da nemški dunajski mestni odbor kakor vsi drugi nemški Avstrijanci želije uživati pravo ustavno življenje, to jim tudi vsi drugi nenemški narodi v Avstrii radi pritrdijo; al kar je unim drago, je tudi tem pravo. In zato noče velika večina avstrijskih narodov od tacega reichsrata nič vedeti, kateri bi mastna piščeta pekel le Nemcem, Slovanom in Rumunom pa le suhe kosti puščal. Kako tedaj, da

se še zdaj niso spametovali nemški centralisti, da v eno mer trobijo svoj lokalni egoizem — in zato obžalujemo, da se jim je mestni odbor dunajski na limance vsel in presvitlega cesarja nadlegoval za stvar, ktera bi spodkopala notranji mir popolnoma. Obžalujemo pa tudi še posebno to, da so Dunajčanom „Ostdeutsche“, „Presse“, „Fremdenblatt“ in enacega duha časniki evangelij, in da ne poslušajo družih listov, kateri jim odkritosrčno resnico kažejo, da tako ne gré v mnogonarodni Avstrii, kakor si domišljujejo ljudje, ki menijo, da velika cesta iz Dunaja pelje le na Nemško, a ne tudi na Slovansko. Če že ne verjamejo naši „Zukunft-i“ ali „Politiki“, naj bi saj verjeli „Reform-i“, ktero vredeuje mož, ki je z dušo in telesom Nemeec. Tehtne resnice govori Šuzelka v sestavku „Der innere Oppositionskrieg.“ Neumno in smešno ob enem je — pravi — ako kdo misli, da sistema ministra Belkrediana je peljala v Kraljičin grad. Ministerstvo je miroljubno bilo, ker je videlo, da mirú je treba, da se s svobodnim porazumljenjem vseh narodov ustanovi živna ustava. Al ko je videlo, da sovražnik hoče vojsko, je čuda hitro spravilo krepko oboroženo armado na noge, da se je vse čudilo in da so najhujši ministerstva sovražniki ponosno kazali na armado avstrijsko. Sploh se je mislilo, da taka armada mora zmagati. Vendar Prus je otepel Benedeka in ves svet vé zdaj, zakaj. Al priverženci februarske ustave hočejo to bolje vedeti, češ, zato, ker je ta ustava ustavljena in vladi ne stoji na strani reichsrat. Čuda! brez reichsrata je zmagala naša armada na jugu pod bistroumnim vojskovodjem — al februarci ne gledajo niti na jug niti proti severju, oni drezajo le — na državno ministerstvo! — Ministri grejo in pridejo, al narodi ostanejo. Ako hočete drugo ministerstvo, pomnite si to, da ne bode tako, ki bi bilo le dvema narodoma zmaga, vsem drugim pa poguba, — ki bi le dvema narodoma všeč bilo, vse druge pa bi imele zoper sebe. Nezapopadljiva in prežalostna slepota je to, da nekteri v Avstrii vidijo le dva naroda (Nemca in Magjara), Poljakov, Hrvatov, Čehov, Srbov, Slovencev in Rumuncev pa ne. Ako prevlada to zaslepljenje, mora Avstrija propasti. Potem naj postanejo nemški Avstrijanci Prusi, Magjari bodo gotovo Rusi. Vstrojite le dvalizem, to je, dvojni centralizem, pa bote imeli na Dunaji in v Peštu dve krpi državnega zbora, zoper kterege se bojo vzdignili unkraj Litave Hrvatje, Slovaki, Srbi, Romuni in Saksonci, takraj Litave pa Poljaki, Čehi in Sloveni zoper tak dvalističin centralizem. Če bi ta dva državna zbora imela tudi vse oblike parlamentarnega življenja, imeli bi vendar le svobodo na videz; bistvo svobode bi konec jemalo pod neprenehanimi borbami razdraženih narodov. Avstrija pa potrebuje mirú, da se ojači in si okrepcá svoje moči. Naj z vnanim sovražnikom sklenemo srečen ali nesrečen mir, oslavljeni bomo na vsaki pot, in vsegdar bo silna potreba, da zadovoljni narodi razvijajo svojo moč in cesarstvo povzdignejo iz globokega gospodarskega propada. Al te zadovoljnosti nikdar ne bode, dokler srbí národno manjšino, da bi gospodovala nad večino. Nemški initalijanski boj bi bila potem začasno končana, al začel bi se slovanski; v tem pa bi se iznova vnel nemški in italijanski boj, in konec te nesrečne borbe bi bil „Finis Austriae!“ — Tako piše „Reform“ — časnik, kateri je iskren zagovornik nemških interesov, pa vendar vidi Avstrijo, kakor je. In zato so res zlate cesarjeve besede, da „ne samo le želje dunajskega mesta morejo na vago priti, ampak potrebščine vsega cesarstva.“ In s tega stališča presojamo tudi mi to, kar se godí zdaj v notranjstvu Avstrije.

— Danes je tretja nabira prostovoljnih de-

želnih strelcev; prva dva pota so jih nabrali 113, ki že v čedni vojaški obleki okoli hodijo.

— V petek bo volilna komisija štela glasove volitev za trgovsko in obrtnijsko zbornico.

— Gosp. Viktor Bučar, trgovec tukajšnji, kupuje umorjene kokone, tudi prevrtane, po 2 gld. do 2 gld. 50 krajc.

— Že v tretje se je zgodila nesreča po sopúhu plinove svečave in ta pot taka, da ni bilo več moč rešiti zadušenega. Počila je namreč neka cev plinove svečave (Gasröhre) v samostanu naših o. o. frančiškánov, tako, da je smrdelo po vsi hiši; vratarja je v njegovi celici zadušilo. Ker samostanski gospodje nočejo več v taki nevarnosti biti, so to svečavo vrgli iz hiše.

— Včeraj (v torek) so svetli knezoškof posvetili nove mašnike, katerih letos 22 pride na deželo.

— Za gotovo se pripoveduje, da sedanji ravnatelj ljubljanske gimnazije dr. Miteis zapusti Ljubljano, poklican za ravnatelja na gimnazijo Terezijanske akademije na Dunaj. Ker je gosp. doktor mož znanja in izveden v šolskem ravnateljstvu, bode na nemški gimnazii na svojem pravem mestu, na ljubljanski pa, ktera ima po ustavnem zakonu zadostovati ravnopravnosti slovenskega naroda, smo celi čas, kar je vodil gimnazijo, milo pogrešali blagega njegovega prednika gosp. Nečaska. Al ker odhaja, ne bomo kamenja lučali za njim. Naša dolžnost je zdaj le glas povzdigniti zato, da dobimo naslednika, ki bo času in našim potrebam primernejši. Zatoraj se že precej zdaj do visoke vlade obračamo, ter jo, in z nami gotovo vsi pravi domoljubi, živo prosimo, naj se za izpraznjeno to službeno mesto stečaj ali konkurs razpiše, ne da bi se ta toliko važna služba kakemu ljubljencu pod roko oddala, in naj se med potrebščinami, ki jih ima vsak prosilec izkazati, razločno zahteva tudi popolna vednost slovenskega jezika v besedi in pismu. Zakaj to tirja pamet, in to mora tudi narod zahtevati, da bo prihodnji ravnatelj tak, ki bo znal z našimi mladenci in z njihovimi stariši govoriti, in še več, da bo tudi kos uresničiti to, kar zahteva čas in narodna ravnopravnost; v to pa ni zadosti samo vednost, temuč tudi pravega srca in trdne volje je treba, da po vsi svoji moči pripomore, da gimnazija, gledé na ravnopravnost národno, izreja za vse javne službe kadaj popolnoma sposobne ljudi. Če tudi vemo, da ravnatelj je zavisen od više oblastnije, vendar je sploh znana resnica, da šolski ravnatelj more po mnogih potih biti ali pospešitelj ali pa nasproti tudi ovéra národne napredka.

— (*Horribile dictu!*) Neki kmet je prinesel v slovenskem jeziku izdelano pobotnico v zemljoknjižno kamniško uradnijo s prošnjo, naj se na podlago te pobotnice izbriše plačani dolg od njegovega posestva. Zemljoknjiževni uradnik g. Trček zavrne kmeta, naj mu prinese pobotnico v nemškem jeziku, češ, da v Kamniku se le v nemškem jeziku uraduje. Mož je šel ž njo domú, pa gospod, ki mu jo je naredil slovenski, mu je rekel, naj jo le nese nazaj, ker tudi slovenska pobotnica je veljavna — in dozda ga ni bilo več nazaj. Zoperno nam je, še pisati komentare k takemu ravnanju; dosti je, da svetu le povemo, kako še anno 1866 stojimo s tolikrat zagotovljeno ravnopravnostjo. Vidi se dosti očitno, da kancelije naše še zmiraj nočejo popustiti „Stellung-e in Deutschland!“ — Iz autentičnega vira so „Novice“ prejele to naznanilo; tudi one ne delajo več besedi, ker se stvar sama sodi. Le to rečejo: neverjetno, pa čisto resnično!

— Naj častiti naši bralci v današnjem listu ne

prezrejo popisa „pomorske bitke pri Visu“, ki ga je Slovencem namenil častiti naš roják, ki je bil priča slavne zmage.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Vsa znamenja kažejo, in podoba je, da ne lažejo, da kmalu kmalu dobimo mir. V petek opoldne je poteklo tistih 5 dni, ko ste pruska in naša armada ustavile boj; zdaj pa ste ta preneh vojskovanja podaljšale še za 5 dni, to je, do jutri 2. avgusta; od tega dneva pa ste še za 4 tedne naprej naredile premirje, da se v tem času dožene popolnoma mir. Kar se tiče talijanske vlade, se ona še nekako krči, ker bi še rada roko stegnila čez južne (laške) Tirole; al spametovala se bo menda tudi ona, da bode s Beneškim zadovoljna; kajti iste resne besede: „ne za ped zemlje in ne ene duše ne odstopim dobrovoljno“, ki jih je rekel presvitli cesar Prusu, ko je lakomen zahteval nekoliko cesarske dežele, bojo zmodrile tudi Laha toliko bolj, ker tudi cesar Napoleon in kralj pruski ne podpirata te talijanske slè. Avstrijski poslanec grof Karolyi je 29. dne t. m. iz Dunaja v Nikolsburg, glavni stan pruske armade, nesel pogoje, pod katerimi je naš cesar pripravljen mir skleniti. Med temi pogoji je tisti, da Avstrija stopi iz nemške zaveze, naši vladi najbridkeji bil, al vendar se je udala, s tem pa je pokazala, da resno želi toliko potrebnega mirú zdaj in v prihodnji čas tudi pomirjenja med nenemškimi narodi, katerim je nemška zaveza zmiraj bila zoperna, Avstrii pa sploh brez prida. Z Bogom tedaj nemški bund! Razprave na višem mestu, v katerih je šlo za to: ali naj se naredí mir ali vojska nadaljuje? so bile zeló živahne; naposled je vendar z veliko večino zmagala miroljubna stranka, med katero je bil tudi slavni vojskovodja nadvojvoda Albrecht. — Da smo pa prav blizo mirú, kažejo najnovejše novice iz Dunaja, ktere pravijo, da je minister Belkredi poklical dunajske bankirje (vélike denarne možé) k sebi in se vpríčo ministra Lariša (ministra denarstva) ž njimi pogajal za to, da vladi brž posodijo 20 milijonov tolarjev (30 milijonov gold. v srebru), kateri se imajo pruski vladi plačati za odškodovanje vojske. Zagotavlja se, da je to pogajanje srečno izteklo. Ako pa je to, se umakne pruska armada brž iz Avstrije. — Kadar hočejo centralistični listi razdražiti nemški svet, zaženejo hrup, da se na Dunaji zbirajo vodji federalistov; tako so tudi te dni zagnali glas, da je ondi slovanski kongres, ki pritiska na ministerstvo, da se Avstrija federalno osnuje. „Debatta“ pa pravi, da vse to ni res, da edini škof Strossmajer je bil na Dunaji, pa je že odšel, drug zega pa nikogar ni bilo tukaj. Je li to res ali ne, ne vemo.

Listnica vredništva Gospod E. F. v T: Valvazorja želi dr. K. le popolnoma celega.

Kursi na Dunaji 30. julija.

5% metaliki 59 fl. 35 kr. Ažijo srebra 128 fl. — kr.
Narodno posojilo 63 fl. 65 kr. Cekini 6 fl. 20 kr.

Žitna cena

v Ljubljani 28. julija 1866.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 8. — banaške 5 fl. 8. — turšice 3 fl. 35. — soršice 4 fl. — reži 3 fl. 65. — ječmena 2 fl. 68. — prosa 2 fl. 92. — ajde 3 fl. 3. — oves 2 fl. 40.